

ODBORNÉ VZDELÁVANIE AKO SÚČASŤ CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA

DUCHOVIČOVÁ Marcela, SR

Resumé

V súčasnosti sa prehodnocuje a aktualizuje samotná stratégia celoživotného vzdelávania, jej dynamika a význam, ktorá vychádza s Národného programu reforiem Slovenskej republiky na roky 2011 – 2014. Jednoduchý prístup k pružnému rozširovaniu a prehĺbovaniu kvalifikácií s cieľom zvýšiť uplatnenie sa na trhu práce, rozvoj osobnosti a zvýšenie kvality života umožní efektívny systém ďalšieho vzdelávania pri znižovaní informačnej nerovnosti. Za cieľ príspevku sme si stanovili spracovať problematiku ďalšieho odborného vzdelávania učiteľov technických odborných predmetov ako súčasť celoživotného vzdelávania v závislosti od súčasných vzdelávacích trendov.

Kľúčová slova: celoživotné vzdelávanie, technika, technické myslenie, technické schopnosti

VOCATIONAL EDUCATION AS A PART OF LIFELONG LEARNING

Abstract

In the present, lifelong learning strategy reviews and updates itself as well as its dynamics and importance, that comes from the National Reform Programme of the Slovak Republic for 2011 - 2014. Easy access to flexible extending and deepening the skills in order to increase success in the labor market, personal development and quality of life, enable an effective training system for reducing inequalities information. For the purpose of this thesis we set out to handle the issues of further vocational education for teachers of vocational technical subjects as part of lifelong learning in the light of current educational trends and directions

Key words: lifelong learning, technology, engineering thinking, technical skills

Úvod

Vo vývoji súčasnej spoločnosti je potrebné hľadať nové metódy a formy pôsobenia na človeka. Je potrebné vhodne pripravovať budúcich pedagógov na prácu, ktorí sa na formovaní osobnosti najviac zúčastňujú. V tejto súvislosti je nevyhnutné, aby existoval a bol dobre prepracovaný systém permanentného vzdelávania učiteľov. V príspevku sme spracovali problematiku ďalšieho odborného vzdelávania učiteľov. Venovali sme pozornosť druhom a formám ďalšieho vzdelávania, ako aj kontinuálnemu vzdelávaniu pedagogických a odborných zamestnancov.

1. Odborné vzdelávanie učiteľov

Celoživotné vzdelávanie sú všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a schopnosti. Celoživotné vzdelávanie ako základný princíp výchovy a vzdelávania uplatňovaný vo vzdelávacej sústave Slovenskej republiky tvorí:

- školské vzdelávanie

- ďalšie vzdelávanie nadväzujúce na stupeň vzdelania dosiahnutý v školskom vzdelávaní.

Školským vzdelávaním je výchova a vzdelávanie uskutočňované v materských školách, základných školách, gymnáziách, stredných odborných školách, konzervatóriách, školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a štúdium v akreditovaných študijných programoch na vysokých školách. Úspešným absolvovaním školského vzdelávania sa získava stupeň vzdelania. Neoddeliteľnou súčasťou školskej prípravy je starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri výchove a vzdelávaní (Feszterová a kol., 2009). Zvýšená pozornosť z hľadiska dodržiavanie BOZP je dôležitá najmä v školách, ktoré pripravujú budúcich absolventov pre prax (Feszterová, 2011, 2013).

Ďalším vzdelávaním je vzdelávanie vo vzdelávacích inštitúciách ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na školské vzdelávanie a umožňuje získať čiastočnú alebo úplnú kvalifikáciu. Môže si doplniť, obnoviť, rozšíriť alebo prehĺbiť si kvalifikáciu nadobudnutú v školskom vzdelávaní alebo uspokojiť záujmy a získať spôsobilosť, zapájať sa do života občianskej spoločnosti. Úspešným absolvovaním ďalšieho vzdelávania nemožno získať stupeň vzdelania. Ďalšie vzdelávanie sa uskutočňuje v štátnom jazyku a podľa záujmu účastníkov ďalšieho vzdelávania a možností vzdelávacích inštitúcií je možné aj v inom ako štátnom jazyku.

2. Ďalšie vzdelávanie učiteľov v technicky orientovaných predmetov

Ďalšiemu odbornému vzdelávaniu učiteľov sa venuje mnoho autorov. Dlhoročne v danej problematike absentuje nekvalifikovanosť učiteľov pre predmet technická výchova. Rieši sa prostredníctvom mnohých vzdelávacích projektov. Jedným z nich je aj projekt „Ďalšie odborné vzdelávania učiteľov v odborných zručnostiach na zvýšenie ich kvalifikácie vyučovania predmetu Technická výchova na základných školách (Vargová, 2010). Problematike technických úloh sa v odbornej literatúre venuje (Tomková, 2009), kde sa realizoval výskum zameraný na rozvoj neverbálnej komunikácie. Práve technické úlohy slúžia ako prostriedok rozvoja kľúčových kompetencií v technickej výchove. Učitelia technickej výchovy sú často znechutení nedostatkom materiálneho zabezpečenia na vyučovanie. Je dôležité neustále rozvíjať technické myslenie, technicky komunikovať a rozvíjať technickú predstavivosť. Súčasťou celoživotného vzdelávania v Slovenskej republike, akým sú aj kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov vyplýva, že je potrebné neustále sprostredkúvanie, prehľbovanie, rozvíjanie a hlavne podporovanie aktuálnych informácií. Potreba ďalšieho vzdelávania je v dnešnej dobe nevyhnutnou súčasťou celoživotného vzdelávania.

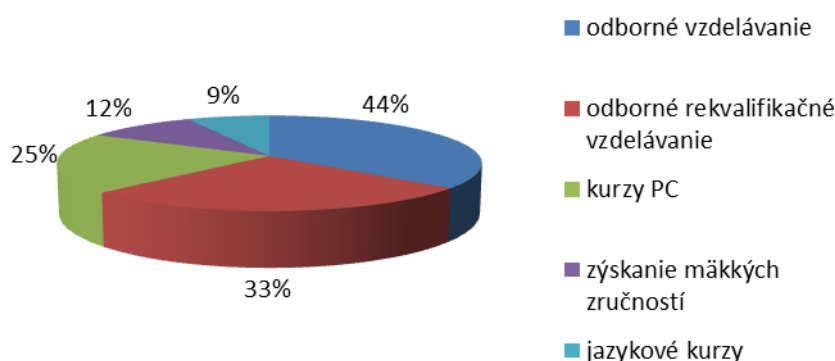
3. Prístupy k technickému vzdelávaniu

Vzdelávanie je rozhodujúci proces v akejkoľvek organizácii nevynímajúc pedagógov, ktorí sú hlavnými aktérmi vzdelávania. Hlavným cieľom bolo zistiť možnosti vzdelávacích aktivít pre učiteľov v odborných technických predmetoch v systéme celoživotného vzdelávania v nadväznosti na Stratégiu celoživotného vzdelávania. Tomu, aby bolo možné overiť stanovený cieľ predchádzala identifikácia a špecifikácia čiastkových cieľov výskumu. Našou snahou bolo analyzovať vzdelávací systém v Slovenskej republike v nadväznosti na celoživotné vzdelávanie.

Výskum sme realizovali exploračnou dotazníkovou metódou - zberom údajov podľa jednotlivých cieľových skupín. Cieľovú výskumnú vzorku respondentov tvorili učitelia technických odborných predmetov (informatika, technická výchova a technika). Položky boli

špecifické pre jednotlivé výskumné súbory. Získané údaje boli štatisticky spracované a vyhodnotené. Analýzu údajov sme realizovali prvostupňovým a druhostupňovým triedením premenných. Odpovede z riadených rozhovorov boli kategorizované a zosumarizované do uceleného textu.

Predpoklad, že školy budú v najvyššej miere realizovať odborné rekvalifikačné vzdelávanie, sa nenaplnil. Odborné rekvalifikačné vzdelávanie v podobe zvyšovania si stupňa vzdelania štúdiom v rámci zvyšovania si svojho vzdelávania popri zamestnaní realizovala jedna tretina stredných škôl. Jedna štvrtina stredných škôl tiež uviedla realizáciu kurzov práce s PC. Vzdelávacie programy na zdokonalenie tzv. mäkkých schopností realizovalo približne (12 %) stredných škôl. Najnižšie zastúpenie mali jazykové kurzy, ktoré realizovalo necelých (9 %) stredných škôl.

Graf 1 Realizované ďalšie vzdelávanie

Z uvedeného môžeme konštatovať, že viac ako 70 % opýtaných respondentov si dopĺňa ďalšie vzdelávanie na udržanie si svojho postavenia, ktoré súvisí priamo s ich prácou a kvalifikáciou.

Výsledky, ktoré sme zhrnuli nepoukazujú na všetky aspekty ďalšieho vzdelávania učiteľov. Jednoznačne však môžeme konštatovať, že v odbornom technickom vzdelávaní, ktorá je súčasť celoživotného vzdelávania, chýba prepojenie teórie s praxou, vzdelávanie neodpovedá čiastočne na potreby trhu práce, systém by mal byť viac prepojený so školami, ako aj zamestnávateľmi. Konštatujeme, že výučba nových poznatkov a IKT technológií v školách zaostáva za nárokmi a predstavami potreby trhu práce. Z hľadiska organizačného a napĺňania požiadaviek trhu práce je žiaduca jednoznačnejšia komunikácia medzi školami a zamestnávateľmi na dosiahnutie kvalifikovanejšej pracovnej sily.

V rámci celoživotného vzdelávania majú najväčší význam pre učiteľa odborné zručnosti a mäkké schopnosti bez ohľadu na to, kde ich získal.

Záver

Učiteľ ako osoba, ktorá nesie zodpovednosť za vzdelávanie budúcich generácií by mal podstúpiť zmeny a venovať sa kontinuálnemu, celoživotnému vzdelávaniu, pretože je to nevyhnutné pre jeho osobu a pre jeho ďalšiu prácu. V príspevku sme pozornosť venovali prioritne vzdelávaciemu systému v Slovenskej republike z pohľadu celoživotného vzdelávania. Odbornému technickému vzdelávaniu je nutné venovať dostatočnú pozornosť pre potreby spoločnosti a trhu práce. Na základe výsledkov môžeme konštatovať, že je nutné

venovať oveľa väčšiu pozornosť problematike ďalšieho odborného vzdelávania učiteľov technických odborných predmetov, ktoré je súčasťou celoživotného vzdelávania v závislosti od súčasných vzdelávacích trendov a pokynov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Zo zistených skutočností môžeme konštatovať, že celoživotné vzdelávanie je pre prácu a výkon povolania učiteľa nesmierne dôležitá, pretože „otvára“ brány do ďalšieho poznávania, učenia sa a využívania nových metód a trendov, ktoré sa učiteľ má možnosť naučiť, osvojiť si ich a prijať ich za svoje.

Literatúra

1. DUCHOVIČOVÁ, M. Vzdelávanie učiteľov odborných technických predmetov v Slovenskej republike. In *Edukacja - technika - informatyka : wybrane problemy edukacji technicznej i zawodowej*. - ISSN 2080-9069, Roč. 3, č. 1 (2012), s. 297-302.
2. DEPEŠOVÁ, J. Videokonference System in Pedagogical Practice, In *Technológia vzdelávania*: ISSN 1335-003X, Roč. 21, č. 1 (2013), s. 14-19.
3. FESZTEROVÁ, M. Využitie elektronického vzdelávania k zvýšeniu profesných kompetencií. In *Perspective in education process at universities with technical orientation in Visegrad countries [PEPTO]* : Nitra, 17. - 19. september 2008. s. 171-175. ISBN 978-80-552-0148-1
4. FESZTEROVÁ, M. *Dodržiavanie zásad bezpečnej práce*. Nitra : UKF, 2013, 163 s. (v tlači)
5. FESZTEROVÁ, M. BOZP ako motivačný faktor v prácach ŠVOČ. In *Edukacja - Technika - Informatyka : wybrane problemy edukacji technicznej i zawodowej*. ISSN 2080-9069, Roč. 3, č. 2 (2011), 1. časť, s. 145-149.
6. FESZTEROVÁ, M. a kol. *Chemické laboratórium a ochrana zdravia pri práci*. Nitra : UKF, 2009. 120 s. ISBN 978-80-8094-607-4.
7. KOZÍK, T. – DEPEŠOVÁ, J. Technická výchova v Slovenskej republike v kontexte vzdelávania v krajinách Európskej únie. Nitra, UKF, 2007. - 140 s. - ISBN 978-80-8094-201-4.
8. PRAUZNER, T. Applications of multimedia devices as teaching aids, IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa In „*Informatyka - Badania i Zastosowania - IBIZA 2010*”, Instytut Informatyki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Kazimierzu Dolnym n/Wisłą 10-12 luty 2010.
9. TOMKOVÁ, V. *Neverbálna komunikácia žiakov v technickom vzdelávaní*. Nitra: UKF, 2009. 84 s. ISBN 978-80-8094-536-7.
10. VARGOVÁ, M. *Technické vzdelávanie a trh práce*. Nitra: UKF, 2010. 124 s. ISBN 978-80-8094-829-0.

Príspevok vznikol ako výstup riešenia výskumnej úlohy KEGA č. 035UKF-4/2012 - Program rozvoja priestorovej predstavivosti žiakov nižšieho sekundárneho vzdelávania.

Lektoroval: **doc. Ing. Melánia Feszterová, PhD.**

Kontaktní adresa:

Marcela Duchovičová, PaedDr., PhD.

Katedra techniky a informačných technológií, Pedagogická fakulta UKF v Nitre, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, SR, tel +421 376408 345,

e-mail: mduchovicova@ukf.sk